

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. i) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(1) lit. i) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995 și art.31 din legea cu privire la avocații parlamentari nr. 1349 din 17.10.97

Prezenta sesizare este un document juridic și poate afecta drepturile și obligațiile dumneavoastră.

I – AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant)

1. Nume/Denumire **Lazăr** 2. Prenume **Tudor**

3. Funcția **Avocat Parlamentar**

4. Adresa **str. Sfatul Țării 16, Chișinău; Centrul pentru Drepturile Omului**

5. Tel./fax **0 22 234-800; 0 22 225-442**

6. Numele și prenumele reprezentantului*

7. Ocupația reprezentantului

8. Adresa reprezentantului

9. Tel. 10. Fax

11.

* Dacă autorul sesizării este reprezentat/ă, a se anexa o procură semnată de autorul sesizării.

II – OBIECTUL SESIZĂRII

(A se vedea Partea a II-a a Notiței Explicative)

1. Prezenta sesizare are ca obiect de examinare prevederile articolului XI, p.16 din Legea nr.29 din 06.03.2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, potrivit căreia Parlamentul Republicii Moldova a operat modificări în Codul de Procedură Civilă, după cum urmează:

”Art.XI – Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2003, nr.111-115, art.451), cu modificările ulterioare se modifică și se completează după cum urmează:

[...]

16. La art.449, litera f) se abrogă.”

2. Textul din lege abrogat se referă la posibilitatea revizuirii unei hotărâri judecătorești în cazul aplicării unei legi declarate neconstituțională de către Curtea Constituțională care avea următorul conținut:

”Articolul 449. Temeiurile declarării revizuirii

Revizuirea se declară în cazul în care:

[...]

f) a fost aplicată o lege declarată neconstituțională de către Curtea Constituțională.”

”Articolul 450. Termenele de depunere a cererii de revizuire.

Cererea de revizuire se depune:

a) În termen de 3 luni din ziua când persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele respective – în cazul prevăzut la art.449 lit. f)”

3. Prin excluderea lit.f) de la art.449 din Codul de Procedură Civilă operată prin Legea nr.29 din 06.03.2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, a fost limitată posibilitatea remedierii de către instanțele de judecată a unor eventuale încălcări ale drepturilor omului comise de instanțele de judecată prin aplicarea unor legi declarate neconstituționale de către Curtea Constituțională.

4. Consider că acest amendament contravine articolului 20 din Constituție, care garantează tuturor persoanelor accesul liber la justiție.

” (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

5. De asemenea consider, că norma contestată încalcă articolul 54 din Constituție, care prevede condițiile în care exercițiul drepturilor și ale libertăților poate fi supus unor restrângeri:

”(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.”

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

6. Această modificare aduce atingere statului de drept, consfințit de art. 1 din Constituție, care declară ca valori supreme și garantează demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic (art.1 alin.(3) din Constituție).

7. În același context, norma contestată impune obstacole nejustificate instanțelor judecătorești la îndeplinirea misiunii lor de înfăptuire a justiției, consacrate de art.116 din Constituție.

8. Totodată, prin excluderea posibilității revizuirii hotărârilor adoptate cu încălcarea Constituției se aduce atingere rolului Curții Constituționale de a garanta supremația Constituției și responsabilitatea statului față de cetățean așa cum este prevăzut în art. 134 alin. (3) din Constituție.

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

(A se vedea Partea a III-a a Notiței Explicative)

9. Respectarea drepturilor omului și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului, iar accesul liber la justiție reprezintă garantarea drepturilor omului, care poate fi realizată prin intermediul instanțelor judecătorești.

10. Articolul 20 din Constituție reprezintă soclul sistemului democratic, unde orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă în cazul lezării drepturilor sale.

11. Norma constituțională indică în mod direct existența unei obligații active a statului de a asigura dreptul la satisfacție efectivă în justiție. Noțiunea ”efectivă” este cheia de boltă în baza căreia necesită a fi elaborat cadrul obligațiilor statului.

12. Declarația Universală a Drepturilor Omului prin art.8 stabilește rigori internaționale în domeniul accesului liber la justiție: *”Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor, care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin Constituție sau prin lege.”*

13. În același sens, Convenția Europeană a Drepturilor Omului prin art.6 dispune: *”Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricăror acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”*

14. Legiuitorul pentru a concretiza și a conferi plenitudine dreptului de acces la justiție dezvoltă normele constituționale în legile organice, însă aceste legi organice nu pot aduce atingere substanței normei constituționale.

15. Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constant a statuat, că simpla consacrare a unui drept, chiar și la nivel suprem, prin Constituție nu este de natură să asigure o eficacitate reală a acestuia, atât timp cât în practică exercitarea lui întâmpină obstacole. Așadar pentru acest motiv Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat, că dezideratul Convenției Europene a Drepturilor Omului este: *”Să apere nu drepturi teoretice sau iluzorii, ci concrete și efective.”*

16. Este unanim recunoscut, că accesul la justiție nu înseamnă accesul la toate căile de atac, legiuitorul fiind suveran în a limita, pentru rațiuni impuse de specificul domeniului supus reglementării un atare acces. O concluzie în deosebi se impune atunci când în discuție este accesul la o cale extraordinară de atac, care prin definiție are caracter de excepție și deci poate fi valorificată numai în cazuri limitate, în caz contrar existând riscul producerii unei perturbări majore ale stabilității și securității raporturilor juridice.

17. Existența instituției revizuirii și rațiunea reglementării de către legiuitor, pe de o altă parte se întemeiază prin aceea că legiuitorul recunoaște situații când și o hotărâre judecătorească dată în ultimă instanță sau rămasă irevocabilă prin nefolosirea căilor de atac poate fi greșită și nu neapărat din motive imputabile instanței de judecată. Aceasta este ipoteza pentru care trebuie să se dea posibilitate reformării hotărârii judecătorești. O lege neconstituțională nu poate sta la baza unei hotărâri judecătorești, iar competența instanței de revizuire de a schimba, în tot sau în parte, hotărârea atacată este dată tocmai de scopul de a se corecta hotărârea în cauză.

18. Pe cale de consecință, revizuirea asigură înlăturarea din sfera ordinii de drept ale acelor hotărâri irevocabile care, prin erorile judiciare pe care le conțin, aduc gravă atingere ordinii de drept și principiilor fundamentale.

19. Prezumția de constituționalitate a legilor este efectivă și funcționează câtă vreme nu a fost declarată neconstituțională. Curtea Constituțională fiind unica autoritate de jurisdicție constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor, se are în vedere valabilitatea lor ca acte subordonate Constituției și odată declarându-le neconstituționale aceste legi nu mai au valoare juridică.

20. Dat fiind că instanțele judecătorești nu au o asemenea competență, rolul puterii judecătorești rămâne cel de a veghea asupra ordinii și a echilibrului de a ordona raporturile sociale care se află în conflict, rezolvându-le atunci când apar. Odată ce instanța de judecată a pronunțat hotărârea având la bază o lege declarată neconstituțională și devenind irevocabilă fie ca urmare a căilor de atac ordinare sau prin neapelare, această hotărâre nu mai poate fi retractată. Tocmai de aceea dezlegarea dată problemelor de drept judecate de Curtea Constituțională trebuie să fie obligatorie pentru instanțele de judecată.

21. Consider că posibilitatea exercitării căii de atac extraordinare, revizuirea, reprezintă o garanție suplimentară a eliminării pericolului necorectării erorilor judiciare, în concordanță cu imperativul dreptului la un proces echitabil și nu la încălcarea acestui drept.
22. Cu certitudine statul este îndreptățit să impună prin lege anumite exigențe pentru instituirea unor termene pentru valorificarea de către titular a dreptului său subiectiv, pentru a limita în timp starea de incertitudine în desfășurarea raporturilor juridice. Reglementările operate în cazul de față au antrenat atingerea substanței însăși a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor care au fost vizate de hotărâri emise contrar prevederilor Constituției. Drepturile și garanțiile constituționale fiind astfel reduse la drepturi și garanții iluzorii.
23. Anularea dreptului de a revizui o hotărâre la pronunțarea căreia a stat la bază o lege declarată neconstituțională, persoanelor le este îngăduit accesul la justiție pentru a obține din partea instanțelor judecătorești o reparație efectivă a drepturilor vătămate.
24. În viziunea mea, excluderea dreptului persoanei de a se adresa instanței de judecată pentru revizuirea unei hotărâri pronunțate având la bază o lege declarată neconstituțională constituie o negare și o amputare a drepturilor și intereselor legitime ale persoanei căreia statul este ținut să-i acorde protecție fiind astfel contrară articolului 54 din Constituție.
25. Mai mult decât atât, sunt de părerea că norma contestată aduce atingere și statului de drept consfințit de articolul 1 alin (3) din Constituție, care declară ca valori supreme și garantează demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic.
26. În aceeași ordine de idei, norma contestată impune obstacole nejustificate instanțelor judecătorești la îndeplinirea misiunii lor de înfăptuire a justiției consacrate de art.116 din Constituție.
27. Curtea Constituțională a devenit de-a lungul anilor unul dintre pilonii statului de drept, astfel încât este esențial ca hotărârile sale să fie îndeplinite în mod eficient. Controlul constituționalității legilor este considerat o garanție și deopotrivă o sancțiune a oricărui atac la adresa supremației Constituției.
28. Legitimitatea controlului de constituționalitate, se fundamentează științific pe necesitatea respectării principiilor constituționale de bază: separarea puterilor în stat, democrația, însăși Constituția și constituționalismul, statul de drept și supremația Constituției.
29. Importanța realizării acestor principii de rang constituțional au impus consacrarea juridică a obligativității deciziilor Curții Constituționale (art.140 din Constituție).
30. Controlul de constituționalitate, în ansamblul său, controlul legilor care pun în discuție valori și principii constituționale, nu este numai o garanție juridică fundamentală a supremației Constituției dar este și un mijloc pentru a conferi Curții Constituționale o competență de natură să asigure eficient responsabilitatea statului față de cetățean.
31. Hotărârile Curții Constituționale în exercitarea controlului de constituționalitate produc efecte erga omnis, căci prin soluționarea sesizărilor se urmărește protecția interesului general de a elimina starea de neconstituționalitate.
32. Consider, că prin excluderea posibilității revizuirii hotărârilor adoptate cu încălcarea Constituției se aduce atingere rolului Curții Constituționale de a garanta supremația Constituției și responsabilitatea statului față de cetățean, așa cum stabilește articolul 137 alin. (3) din Constituție și se încalcă drepturile omului privind accesul liber la justiție.
33. Dorința creării unei societăți democratice guvernată de principiul proeminenței dreptului poate fi atinsă nu doar prin prevenirea încălcării drepturilor omului și prin asigurarea sancționării acestor încălcări, dar și prin crearea unui complex de garanții și instrumente chemate să asigure funcțiile reparatorii ale justiției. Pentru aceasta statul este chemat să prevadă un remediu procedural, precum revizuirea unor hotărâri cu consecința anulării lor, întrucât au fost nesocotite prevederile Constituției.
34. În concluzie consider, că prin amendamentul operat s-a adus atingere Legii Fundamentale și atribuțiilor Curții Constituționale și vine în contradicție cu prevederile articolelor 1 alin. (3), 20, 54, 116 și 134 din Constituție.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

(A se vedea capitolul IV al Notiței Explicative)

35. În lumina celor expuse, în baza articolului 135 alin. (1), litera a); articolului 4, alin. (1), litera a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională; articolului 4 ali. (1), litera a) din Codul jurisdicției constituționale, solicit exercitarea controlului constituționalității și declararea necosntituțională a pct.16 al art. XI din Legea nr.29 din 06 martie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Dacă este necesar, continuați pe o filă separată

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

(A se vedea capitolul V din Notița Explicativă)

15.

VI - LISTA DOCUMENTELOR

(A se vedea capitolul VI al Notîtei Explicative)

16. a)

b)

c).....

VII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

(A se vedea capitolul VII al Notitei Explicative)

17. Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

Tudor Lazăr
Avocat parlamentar

Semnătura autorului sesizării

Locul

Data